

ВІДГУК

офіційного опонента С. В. Коношенка на дисертацію Н. В. Глушко „Соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцях”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах розбудови громадянського суспільства, входження України до Європейського простору важливого значення набувають завдання виховання особистості, здатної до активної участі у цих процесах. Важливою умовою реалізації цього положення є вирішення проблеми дезадаптації старших підлітків, які за стрімких економічних, політичних та соціальних змін не можуть адаптуватися до умов соціального середовища, що призводить до складних наслідків: викривлення життєвих цінностей та соціальних установок, асоціальних проявів, відчуження від сім'ї та школи, підліткового алкоголізму тощо. Це породжує небезпеку втрати соціального контролю над процесом становлення значної частини старших підлітків.

З огляду на сказане, слід визнати, що дисертаційне дослідження Глушко Надії Василівни присвячується цікавій та актуальній проблематиці – соціальній реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцях. Беручи до уваги основні теоретико-методологічні нагальні проблеми сучасної соціальної педагогіки, обрана дисертанткою проблема може вважатися такою, що відповідає як вимогам часу, так і сучасним досягненням педагогічної науки.

Структура дисертації відповідає логіці наукового дослідження, послідовно розкриває основні завдання наукового пошуку автора на теоретичному, соціальному та практичному рівнях.

Дисертанткою визначено мета, завдання дослідження, які дають можливість представити спрямованість наукового пошуку на підсумковий і проміжні результати та послідовність їх отримання. Об'єктом дослідження обрано соціальну реабілітацію дезадаптованих старших підлітків, що вказує на загальну

проблему, в ракурсі якої проведене дослідження. Предметом дослідження є соціально-педагогічні умови соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях.

Основними позитивними характеристиками дослідження, пов'язаними з його новизною і практичною значущістю, є наступні:

- вперше визначено та обґрунтовано соціально-педагогічні умови соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях, що сприяють ефективності соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях;

- розроблено критерії, показники та рівні дезадаптації старших підлітків професійних ліцеїв;

- уточнено сутність понять: соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків та дезадаптовані старші підлітки;

- подальшого розвитку набули зміст, форми та методи соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків.

Підкреслимо, що в роботі представлені практичні наробки автора, які полягають у розробленні та впровадженні діагностичної методики для виявлення рівнів дезадаптації старших підлітків у професійних ліцеях, у розробленні та апробації програми соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях, змісту науково-методичної роботи з педагогами професійних ліцеїв щодо соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків та партнерської взаємодії педагогів і батьків дезадаптованих старших підлітків.

Положення і висновки дослідження можуть бути використані студентами, викладачами, соціальними працівниками та соціальними педагогами, вчителями загальноосвітніх шкіл і професійних ліцеїв, викладачами закладів професійно-технічної освіти, батьками, практичними психологами, спеціалістами реабілітаційних закладів; у підготовці майбутніх соціальних педагогів під час викладання курсів “Соціальна педагогіка”, “Технології соціально-педагогічної роботи”, “Соціально-педагогічна робота у закладах освіти”; у системі підвищення кваліфікації фахівців соціальної та освітньої сфери.

Дисертанткою проведена значна робота щодо систематизації термінологічного апарату з досліджуваної проблеми. Проведено аналіз понять у контексті соціальної реабілітації, а саме: дезадаптація, дезадаптовані старші підлітки, реабілітація, соціальна реабілітація, соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків.

У першому розділі дисертанткою досить детально висвітлено питання щодо проблеми соціальної реабілітації в сучасній психолого-педагогічній літературі; схарактеризовано особливості дезадаптації у підлітковому віці, уточнено категоріальний апарат (подано уточнення термінів „соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків”, „дезадаптовані старші підлітки”).

Грунтовний аналіз науково-теоретичної та методичної літератури дав можливість дисертантці виділити базові критерії дезадаптації старших підлітків у професійних ліцеях: соціально-нормативний, ціннісно-мотиваційний, особистісно-поведінковий.

Теоретичне дослідження проблеми соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків та практичний педагогічний досвід дозволили Глушко Н.В. визначити соціально-педагогічні умови соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях, які забезпечили позитивну динаміку зміни рівнів дезадаптації підлітків професійних ліцеїв (соціально-педагогічна підтримка дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях; підготовка педагогів професійних ліцеїв до здійснення соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків; налагодження партнерства ліцею і родини у процесі соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків).

На основі вивчення наукових праць та власного досвіду роботи дисертанткою розроблено авторську програму соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях, яка містить алгоритм застосування соціально-педагогічних та психологічних засобів для відновлення у дезадаптованих старших підлітків зв'язків із соціальним середовищем, залучення їх до позитивної діяльності з метою формування особистісних якостей, які б сприяли їх адаптації та самореалізації в соціумі.

Програма соціальної реабілітації будується на основі діяльнісного підходу, який передбачає залучення підлітків у різні види діяльності, що відповідають їх віковим особливостям, здібностям та інтересам.

Відзначимо, що автором було розроблено досить детальний кількісний та якісний аналіз отриманих у процесі експерименту даних.

На нашу думку, Глушко Надією Василівною підібрано оптимальні методи ліквідації прогалин у знаннях підлітків за курс базової середньої школи з застосуванням особистісно орієнтованого підходу до кожного підлітка.

Дисертаційне дослідження включає в себе формувальний експеримент, який проводився з дезадаптованими підлітками допрофесійних груп професійних ліцеїв за наступними етапами: на організаційно-підготовчому етапі вивчалися можливості професійного закладу освіти щодо здійснення соціальної реабілітації дезадаптованих підлітків; діагностично-адаптаційний етап передбачав виявлення стану підготовленості педагогічних працівників ліцею до здійснення соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків та вивчення, оцінювання і подальший прогноз розвитку індивідуально-психологічних особливостей дезадаптованих старших підлітків; третій, корекційно-розвивальний, етап мав на меті безпосереднє здійснення комплексу педагогічних, соціальних, психологічних заходів, які сприяють відновленню навичок спілкування дезадаптованих старших підлітків, оволодінню ними базовою середньою освітою, нормалізації поведінки, створенню умов для допрофесійного навчання. Завершальний підсумково-аналітичний етап соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків передбачав підбиття підсумків та визначення перспектив подальшого розвитку.

Достовірність результатів підтверджується теоретичним обґрунтуванням проведеного дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних.

Заслуговує на увагу, що результати дослідження були належним чином апробовані на 7 конференціях різних рівнів, географія яких є досить широкою (Кропивницький, Одеса, Дрогобич, Женева, Ірпінь, Київ), та опубліковані в 17 працях автора (11 одноосібні). Усі праці відповідають темі дисертації, в них

достатньо повно відображені ключові положення наукового дослідження Н.В.Глушко.

Зміст автореферату повністю відображає методологію, основні положення й результати дослідження, що можуть бути корисними теоретикам і практикам, які працюють у сфері професійної освіти.

Поряд із загальною позитивною оцінкою роботи хочемо висловити певні зауваження та побажання.

1. У тексті дисертаційної роботи не представлена гіпотеза дослідження.

2. Наукова новизна дослідження переобтяжена розкриттям сутності понять „соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків” та „дезадаптовані старші підлітки”.

3. У підрозділі 1.1 „Соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків як соціально-педагогічна проблема” не проаналізовано вітчизняні дисертаційні роботи щодо соціальної реабілітації дезадаптованих учнів у різних закладах освіти.

4. На с. 53 дослідження автор наводить узагальнюючу класифікацію причин виникнення дезадаптації в підлітковому віці (соціальні, біологічні, індивідуально-психологічні, соціально-педагогічні). При цьому не всі з них у підрозділі 1.2 раніше були детально науково обґрунтовані.

5. У роботі автор виділяє початковий, ситуативний, критичний рівні дезадаптації старших підлітків, що зумовлює певну плутанину в оцінюванні рівнів прояву дезадаптації за певним показником (наприклад, ситуативний рівень мотивації до позитивної самореалізації). На наш погляд, ця невідповідність була б усунута за умови визначення низького, середнього та високого рівнів дезадаптації старших підлітків.

6. Назва розділу 3 „Експериментальна перевірка ефективності соціально-педагогічних умов соціальної реабілітації дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях” не містить теоретичного обґрунтування цих умов, які представлені на сторінках 99 – 109 дослідження.

Однак, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої праці.

У цілому можна зробити висновок, що дисертаційна робота Глушко Н.В. “Соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях” виконана на гідному науковому рівні, відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а його авторка заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент:

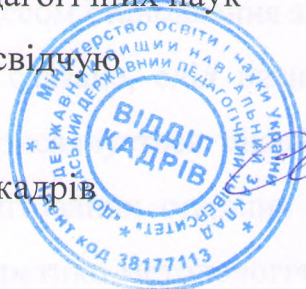
доктор педагогічних наук, доцент,
декан педагогічного факультету
ДВНЗ “Донбаський педагогічний університет”

Коношенко С.В.

Підпис доктора педагогічних наук

Коношенка С.В. засвідчую

Начальник відділу кадрів

Є.С. Сілін